

УДК 1:572 (043.2)

Ліновіченко Т.О.

Національний авіаційний університет, Київ

ПРАГМАТИКА СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ

Чи все людина робить задля власної вигоди? На це питання тією чи іншою мірою відповідають різноманітні течії філософії та, найбільш детально, меркантилізм, прагматизм, утилітаризм. Якщо розглядати меркантилізм у широкому розумінні, то він виступає власне переважанням матеріальних та фінансових інтересів над усіма іншими. Багатство меркантилісти не відділяли від грошей тобто, в умовах його формування, від монетарних металів – золота та срібла. Відповідно, багатство держави – це кількість дорогоцінних металів, що є на її території. Особистісний вимір меркантилізму полягає у переважанні фінансових і матеріальних інтересів над іншими ціннісними орієнтаціями, що, з одного боку, забезпечує фізичне виживання людини, а з другого боку, відсуває моральність на задній план. Показово, що це повинно відбуватися не тільки на рівні діяльності, але й переконань. Це відображається у відомому газлі меркантилізму: «Те, у що нам краще вірити і є істинним». Інший напрям філософського осмислення цієї проблеми, прагматизм, орієнтує людину на досягнення корисних практичних результатів. Втім, на відміну від меркантилізму, не завжди пов'язується з матеріальним зиском. Прагматик, прибічник прагматизму – це людина, яка вибудовує свою систему поглядів на життя і відповідно до мети отримання практично корисних результатів. Наступна течія, утилітаризм є багатозначним поняттям, яке залежить від контексту. Для нас актуальним є визначення утилітаризму як філософсько-етичного вчення, в основі якого лежить оцінювання речей, предметів, процесів, явищ з точки зору їх корисності, можливості їх використання для досягнення цілей і задоволення потреб. З таких самих позицій розглядається й мораль, основним критерієм якої є корисність. Як і попередні напрями, він слугує каталізатором вузького практицизму, прагнення діставати з усього безпосередньо матеріальну вигоду, користь. Близьким за сутністю до названих філософських підходів є психологічна концепція біхевіоризму. Ця концепція наполягає, що поведінка людина детермінується якимось корисним стимулом, а не усвідомленими мотивами. Будь-яка поведінка людини підпадає під схему «стимул-реакція», коли позитивні стимули підкріплюють бажану поведінку, негативні – навпаки, роблять її такою, що приносять людині дискомфорт, неприємності, страждання. В результаті чого вона прагне уникати повторення певних поведінкових схем. Отже, описані нами течії формувалися на ідеї первинності базових бажань людини. Їхня поширеність в сучасному світі пояснюються пануючими сьогодні гедоністичними настроями. За таких умов духовні потреби людини «забуваються», а справжнє людське щастя, засноване на гармонії із собою і світом, підмінюється ідеєю матеріального успіху як критерію «щасливого» життя.

Науковий керівник: Іщук Н. В., к. філос. н., доцент